

Asia: VN/25158/2023

EU:n datasäädöksen kansallinen täytäntöönpano - Arviomuistio

Lausunnonantajan lausunto

1. Millaisia vaikutuksia arvioitte datasäädöksen aiheuttavan organisaatiossanne, toimialallanne tai laajemmin Suomessa?

Datasäädöksellä on sekä yksilön että yritysten kannalta merkittäviä oikeusvaikutuksia. Datasäädös on osa Euroopan komission lainsäädäntökehystä (nk. big five -säädosviisikko) jonka tavoitteena on lisätä datan liikkuvuutta edistämällä datalähtöisen eurooppalaisen sisämarkkinan muodostumista. Datasäädöksen tavoitteena on lisätä datan sektorirajat ylittävää saatavuutta ja käyttöä horisontaalisesti kaikilla toimialoilla sekä edistää uusien, innovatiivisten verkkoon liitettyjen tuotteiden tai niihin liittyvien palveluiden kehittämistä. Datasäädöksellä on merkittäviä vaikutuksia Suomelle tärkeillä sektoreilla, erityisesti valmistavassa teollisuudessa, sillä se tuo velvoitteita erityisesti laitevalmistajille ja laitteisiin liittyviä palveluita tarjoaville yrityksille.

2. Pidättekö arviomuistiossa esitettyjä linjauksia tarkoituksenmukaisina?

Arviomuistiossa ehdotetaan toimivaltaiseksi viranomaiseksi Traficomia (datakoordinaattori) niiltä osin, kuin toimivalta ei kuulu tietosuojavaltuutetulle (TSV:n valtuudet hyväksyä ja neuvoa, tutkia ja korjata). Arviomuistiossa nostetaan esille se, että säädöksen laajan soveltamisalan ja toimija- ja laitekirjon vuoksi monet säädöksen tarkoista vaikutuksista ovat vielä epävarmoja. Tämä tarkoittaa, että osa viranomaistehtäviä ja niiden kansallista vastuunjakoa koskevista linjausehdotuksista ovat alustavia.

3. Mitä seikkoja viranomaisten yhteistyön järjestämisessä tulisi erityisesti ottaa huomioon?

Datasäädöksen viranomaistehtävistä osa on entisestään viranomaisille vieraita, kuten datanlukutaidon edistäminen (art. 37(5)(a)), liikesalaisuuksien valvonta (art 37(5)(b)), tai älysovimusten sääntely ja valvonta pankkisektorin ulkopuolella. Viranomaisten yhteistyötarvetta tulee arvioida todennäköisesti tapauskohtaisesti, kun teollis- ja tekijänoikeuksia sekä liikesalaisuuksia koskevia valvontatehtäviä ei hoideta keskitetysti vaan sektoriviranomaiskohtaisesti. Tämä vaatii tehokasta prosessia tiedonvaihdon siis useiden eri viranomaisten välillä. Tällä hetkellä on epäselvää, onko kyseisen prosessin vaatima järjestelmä olemassa vai tulisiko se kehittää.

4. Mitä kansallisten (viranomais-)menettelyiden osalta tulisi ottaa huomioon viranomaisten ja toimijoiden välisessä yhteistyössä? Onko sektoreittain jotain sellaista, mitä pitäisi erityisesti ottaa huomioon kun kyseessä on viranomaisyhteistyö?

Datasäädös velvoittaa jäsenvaltioita varmistamaan toimivaltaisten viranomaisten resurssit ja asiantuntemus asetuksen mukaisten tehtävien täyttämiseksi. Datasäädöksen täytäntöönpanon vaikutuksista viranomaistehtäviin tulisi tehdä viipymättä muutosvaikutusten arviointi. Datasäädöksen täytäntöönpano ja valvonta edellyttää johdonmukaista ja tehokasta viranomaisyhteistyötä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten, komission ja Euroopan datainnovaatiolautakunnan kanssa. Esimerkiksi kriisitilanteista johtuvien tiedonsaantivaateiden edellyttämän viranomaisresurssin tarvetta ei pystytä ennakolta arvioimaan.

5. Mitä seuraamusten osalta erityisiä huomioita? Erityisesti sanktioitavien tekojen suhteen? Entä miten mahdollinen viranomaisen ”puuttumiskynnyks” näissä tulisi mielestänne määritellä?

Valvontaa koskevan minimitason, eli ”puuttumiskynnyksen”, ottaminen käyttöön voisi mahdollisesti selkeyttää viranomaisen käsittelyyn tulevien valitusten käsittelyprosessia.

Datasäädöksen horisontaalisen luonteen vuoksi säädöksen soveltamisalaan kuuluvat globaalisti toimivien yritysten lisäksi pk-yrityksiä, joille seuraamusmaksut voivat äärimmäisessä tapauksessa olla kestäättömiä. Viranomaisella tulisi olla riittävä harkintavalta seuraamusmaksun suuruuden määrittämisessä.

6. Muita mahdollisia huomioita arviomuistioon tai asiaan liittyvään jatkovalmisteluun

Datasäädöksen tarkoituksena on luoda mahdollisuuksia yrityskäyttäjille helpottamalla dataan pääsyä ja käyttöä uusien palveluiden luomiseksi. Asetuksen täytäntöönpanosta aiheutuu kuitenkin yrityksille välittömiä (esim. vaatimuksenmukaisuuden varmistamiseen liittyvät kustannukset) ja välillisiä kustannuksia, joita on mahdotonta ennakoida täysimääräisesti ja viranomaisten tehtävänä on varmistaa riittävä tuki erityisesti suomalaisille pk-yrityksille.

Datasäädöksen soveltamisalaan kuuluvien yritysten liiketoiminnan laajuutta on arvioitu Etlaselvityksessä, mutta selvitystä varten kerätty aineisto on vuodelta 2021, joka tarkoittaa sitä, että tekoälyn ja generatiivisen tekoälyn hyödyntäminen ei näy vielä kyseisen selvityksen aineistossa. Kansallisen tason ymmärrystä datasäädöksen soveltamisalaan kuuluvien yritysten liiketoiminnan laajuudesta tulisi lisätä.

Alanko Kristine
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra - Reilu datalocus